

П Р О Г Р А М А

**ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ
ЗА ОПАЗВАНЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО НА ДЕЦАТА
В ПЪТНОТО ДВИЖЕНИЕ**

2006 – 2010 г.

СОФИЯ, ЮНИ 2006 ГОДИНА

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Съществуващото ниво на сигурност на движението по улиците и пътищата в Република България е неприемливо. Това се потвърждава и от статистическите данни за аварийността в страната. Ако проследим цифрите, отразяващи детския пътно-транспортен травматизъм, ще установим, че нито една страна в Европейския съюз с размерите на България няма такива тревожни показатели. Годишно при катастрофи загиват около 70 деца и близо 1000 – 1100 са ранените, като немалка част от тях остават инвалиди за цял живот. Неизмерими са психическите травми на цели семейства.

За периода 2000- 2004 година цифрата на загиналите деца и юноши до 18-годишна възраст е 326, а на ранените – 5928. Подрастващите са в застрашени по улиците и пътищата не само, когато се движат пеша, а и когато управляват велосипеди, скейбордове, ролери, мотопеди, мотоциклети и автомобили. За съжаление много са пострадалите и като пътници в автомобилите, управлявани от техни близки – родители, роднини, приятели.

В ежедневието си децата обикновено не осъзнават или подценяват опасността от тежка пътна злополука. Мнозина от тях смятат спазването на правилата за движение за маловажно и погрешно мислят, че лично те не са застрашени. Но фактите говорят друго и ако анализираме най-тежките характерни произшествия с деца и юноши, при които са налице смъртни случаи, стигаме до няколко особено тревожни извода.

- ❖ децата най-често попадат в пътни злополуки при пресичане на улиците на неопределени за това места, без предварително оглеждане за преминаващи превозни средства, при внезапно навлизане в платното за движение, както и при неправилно движение по платното на улицата или пътя;
- ❖ децата и юношите, които управляват велосипеди, скейбордове, ролери, мотопеди, мотоциклети и други, в повечето случаи поради незнание на правилата за движение или поради липса на опит се движат неправилно по пътя или извършват неточни маневри. Мотопедистите и мотоциклетистите-юноши обикновено са неспособни и не ползват предпазни каски и други защитни средства;
- ❖ в случаите, когато децата и юношите са потърпевши като пътници, обикновено виновни са техните родители или близки, които грубо нарушават правилата за движението по пътищата, нямат достатъчно опит или управляват в нетрезво състояние.

Значимостта на тези факти налага да бъде поставен приоритетно въпросът за поведението на “участника в движението” като функция от ефикасността на системата за неговото възпитание и обучение, способстваща изграждането на мотивация за адекватното му поведение на пътя. А за децата и младежите това означава развитие на определен начин на мислене и усъвършенстване на защитните механизми, които осигуряват личната им безопасност и сигурността на другите участници в пътното движение.

Програмата за изпълнение на Националната стратегия за опазване живота и здравето на децата в пътното движение за периода 2006 – 2010 г. е разработена от Министерството на образованието и науката в изпълнение на т.3 от Протоколно решение № 53 от 15.12.2005 г. на Министерския съвет за утвърждаване на Национална стратегия за опазване живота и здравето на децата в пътното движение за периода 2006 – 2010 г. и приемане на мерки за нейното изпълнение.

Тя е съобразена с:

- ❖ основната цел на Националната стратегия за опазване живота и здравето на децата в пътното движение за периода 2006 – 2010 г. – определяне на най-важните направления на дейност, ангажиментите на Министерството на образованието и науката и координацията на изпълнението им с другите институции за създаване по-добри условия за безопасно ползване на пътищата и намаляване броя на пострадалите при пътнотранспортни произшествия деца и ученици;
- ❖ основната цел на Националната програма за подобряване състоянието на безопасността на движението по пътищата в Република България за периода 2004 – 2006 г. – намаляване до края на 2006 година на броя на загиналите при пътнотранспортни произшествия с 20 % в сравнение със средните стойности и показатели за периода 1990 – 2003 година;
- ❖ осигуряването на по-добри условия в детската градина, в българското училище и в системата за обучение на водачи на моторни превозни средства в страната за прилагане директивите и резолюциите на Европейския съюз;
- ❖ приоритетите на Европейския съюз в областта на безопасността на движението по пътищата;
- ❖ програмата за подобряване безопасността на движението по пътищата на държавите-членки на Европейския съюз за периода до 2010 г.;
- ❖ декларацията от Верона, подписана на 24.10.2003 г. от министрите на транспорта на държавите-членки на Европейския съюз и асоциираните държави.

Дейностите по програмата са в съответствие със:

- ❖ Закон за движението по пътищата:
  - чл.153, т. 1, 2, 3 и 4;
  - § 4 от Допълнителните разпоредби;

- ❖ Решение № 542 от 07.06.2005 година на Министерски съвет за одобряване на мерки за подобряване на безопасността на движението по пътищата в Република България;
- ❖ Протоколно решение № 53, т.3 от заседание на Министерския съвет от 15.12.2005 година за утвърждаване на Национална стратегия за опазване живота и здравето на децата в пътното движение за периода 2006 – 2010 година и приемане на мерки за нейното изпълнение;
- ❖ Концепцията на Министерството на образованието и науката от 2003 година за възпитанието и обучението по безопасност на движението по пътищата в детската градина и в българското училище, утвърдена от министъра на образованието и науката (в-к „Аз Буки”, бр.39 / 2003 г.);
- ❖ учебните програми на Министерството на образованието и науката от 2003 г. за възпитанието и обучението по безопасност на движението по пътищата в детската градина, I – IV клас и V – VIII клас, утвърдени от министъра на образованието и науката (в-к „Аз Буки”, бр.40 / 2003 г.);
- ❖ примерната учебна документация на Министерството на образованието и науката от 2003 г. за квалификационен курс за учителите, преподаващи безопасност на движението по пътищата в детската градина и в средното общообразователно училище;
- ❖ Наредба № 34 / 2004 г. на Министерството на образованието и науката за придобиване на квалификация по професия “Инструктор за обучение на водачи на моторни превозни средства”;
- ❖ учебните документации за обучение на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на моторни превозни средства за отделните категории и подкатегории;
- ❖ Наредба № I-13 / 2003 г. на Министерството на вътрешните работи за условията и реда за издаване на разрешение за провеждане на допълнително обучение на водачите на моторни превозни средства за частично възстановяване на отнети контролни точки;
- ❖ Наредба № 24 / 2003 г. на Министерството на здравеопазването и на Министерството на образованието и науката за условията и реда за обучение за оказване на първа долекарска помощ от водачи на моторни превозни средства;
- ❖ статистика и анализ на пътнотранспортните произшествия с участието на деца и ученици като пешеходци, велосипедисти, водачи на други превозни средства и като пътници в Република България за периода 2000 – 2004 г.

II. ОСНОВНА ЦЕЛ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА

ОСНОВНА ЦЕЛ

Министерството на образованието и науката да създаде по-добри условия и организация, към края на 2010 г., броят на загиналите и пострадали при пътнотранспортни произшествия деца и ученици в страната да бъде намален наполовина, спрямо периода 1990 - 2001 г.

За реализирането на настоящата програма се определят следните основни приоритети:

1. Осигуряване, обобщаване и анализиране на наличната информация за причините, обстоятелствата и последиците от пътнотранспортни произшествия с деца и ученици с цел предотвратяване тяхната повторемост и опазване живота и здравето на подрастващите, и в тази връзка:

- ❖ осигуряване на по-добри условия в детската градина и българското училище за превантивна медицинска, психологическа и законодателна информация, свързана с последиците от възникнали пътнотранспортни произшествия, чрез разнообразяване, активност и масовост на формите за извънкласна и училищна дейност;
- ❖ осъществяване на системни и постоянни действия, целящи нарастване нивото на безопасността в районите на детските заведения и училищата, чрез подходящи регулиращи и ефективни организационно-технически защитни мерки;
- ❖ усъвършенстване ръководната, методическата и контролната дейност на Министерството на образованието и науката и регионалните инспекторати по образованието;
- ❖ инициране активното съпричастие на родителите, семейството и училищните настоятелства в процеса за намаляване вероятността от пътнотранспортни произшествия с участието на деца и ученици.

2. Разширяване формите на взаимодействие и партньорство с публичната администрация и другите държавни, общински и районни структури. Инициране на съвместни действия за привличане на общественото внимание с представители от неправителствени организации и граждански сдружения, с бизнес компаниите и др., за решаване на конкретни проблеми, свързани с опазването живота и здравето на децата в пътното движение и осигуряване финансиране на инициативите.

3. Привличане на средствата за масова информация при провеждането на национални кампании, свързани с опазване на живота и здравето на децата и учениците в пътното движение, популяризирането на добър педагогически опит, PR – акции и др.

4. Възпитание и обучение на децата и учениците по безопасност на движението по пътищата за формиране на знания и умения и превръщането им в поведение за самосъхранение, отговорност и дисциплина, изграждането на етични взаимоотношения в пътното движение, които да способстват развитието на нова обществена култура по отношение безопасността на движението.

5. Привеждане на учебната материално-техническа база към съвременните изисквания за качествен възпитателно-образователен процес.

6. Дидактическо осигуряване на възпитанието и обучението на децата за опазване живота и здравето им в пътното движение.

7. Първоначално и продължаващо обучение на:

- ❖ учителите, преподаващи безопасност на движението по пътищата, в детската градина и средното общообразователно училище;
- ❖ преподавателите или учителите по теоретично и практическо обучение, притежаващи професионална квалификация “Инструктор за обучение на водачи на моторни превозни средства” в професионалните гимназии, професионалните училища, професионалните колежи и в другите форми на обучение в страната.

8. Обучение на водачите на моторни превозни средства:

- ❖ първоначално и продължаващо обучение на водачите на моторни превозни средства в страната;
- ❖ първоначално и продължаващо обучение на учениците в професионалните гимназии, професионалните училища и професионалните колежи.

9. Взаимодействие с чуждестранни институции, международни организации и участие в проявите, провеждани от Европейската икономическа комисия по безопасността на движението.

III. НАПРАВЛЕНИЯ И ДЕЙНОСТИ ПО РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОСНОВНАТА ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

I НАПРАВЛЕНИЕ

ПОВИШАВАНЕ ИНФОРМИРАНОСТТА НА СИСТЕМАТА НА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА И НА ОБЩЕСТВОТО ЗА НУЖДАТА ОТ ПО-ГОЛЯМА БЕЗОПАСНОСТ НА ДЕЦАТА – ПЕШЕХОДЦИ, ПЪТНИЦИ, ВЕЛОСИПЕДИСТИ, СКЕЙБОРДИСТИ, РОЛЕРИСТИ, МОТОПЕДИСТИ

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

1. Периодична информираност на родителите по конкретни проблеми, свързани с безопасността на децата им чрез тематични родителски срещи, а на децата – в тематични часове на класа.
2. Създаване на организация за информиране на обществеността за причините и условията за настъпване на всяко пътнотранспортно произшествие с дете.
3. Разработване, разпространение и разгласа чрез медиите на тематични информации, предназначени за родители и водачи, относно поведението и реакциите на децата - пешеходци, пътници, велосипедисти, мотопедисти, скейбордисти, ролеристи.
4. Разпространение и популяризиране на научни изследвания за нивата на детския пътен травматизъм и рисковите фактори, оказващи влияние върху него.
5. Разясняване ползата от:
  - ❖ носенето на светли дрехи и светлоотразителни елементи за по-добра видимост на детето като участник в движението;
  - ❖ употребата на предпазни колани от децата – пътници;
  - ❖ предпазни каски и други защитни средства за децата - велосипедисти, мотопедисти, скейбордисти, ролеристи.
6. Използване възможностите на Интернет за създаване на информационен сайт за:
  - ❖ правилата за безопасно управление на велосипед, каране на ролери и скейборд;
  - ❖ обезопасените и оборудвани училищни и обществени зони в населеното място за управление на велосипед, каране на ролери и скейборд.

7. Провеждане на обществени дискусии за инициране законодателни инициативи за въвеждане задължения към водачите на моторни превозни средства за осигуряване безопасен превоз на деца.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

**Насърчаване на семейството
за възпитание на децата от най-ранна възраст
на правилно и безопасно поведение в пътното движение**

**Промяна на поведението, както на пешеходците, така и на водачите,
за подобряване на безопасността на движението
при съвместното ползване на пътищата**

II НАПРАВЛЕНИЕ

**ВЪЗПИТАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ
ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА
ЗА ИЗГРАЖДАНЕ МОТИВАЦИЯ ЗА ПРАВОМЕРНО ПОВЕДЕНИЕ
И ВЗАИМНО УВАЖЕНИЕ НА ПЪТЯ**

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

1. Разработване и утвърждаване на насоки за организиране на възпитанието и обучението по безопасност на движението по пътищата в детската градина и българското училище за всяка учебна година, съобразно действащата нормативна база.
2. Обсъждане и анализиране възможностите обучението на учениците от I – VIII клас по безопасност на движението по пътищата да се обособи като самостоятелен задължителен модул в рамките на часа на класа. В съответствие със Заповед № РД 09-773 от 19.09.2003 г. на министъра на образованието и науката за организиране на обучението по безопасност на движението по пътищата, броят на часовете по безопасност на движението по пътищата в модула, по класове, да бъде съобразен с Приложение № 1 към т. 1 от заповедта.
3. Разширяване възможностите за обучението на децата и учениците по

управление на велосипеди, каране на ролери и скейбордове чрез модули за организиране и реализиране на третия учебен час по физическо възпитание и спорт в безопасни училищни и обществени зони.

4. Създаване на условия за теоретично обучение на учениците от IX до XII клас и полагане на теоретичната част на изпита за придобиване правоспособност за управление на моторно превозно средство от категориите “М”, “А” и “В”, или подкатегиите “А1” и “В1”.

КОНТРОЛНИ ДЕЙНОСТИ

1. В структурата на регионалните инспекторати по образованието да се определи по един експерт, отговарящ за обучението по модул безопасност на движението по пътищата за осъществяване ролята и функциите на методическо ръководство и контрол, за организиране и координиране дейностите за опазване живота и здравето на децата в пътното движение, както и за обучението на водачи на моторни превозни средства.

2. Усъвършенстване на системата от критерии и показатели за оценка и контрол на възпитанието и обучението на децата и учениците по безопасност на движението по пътищата. Публичност на резултатите.

3. Инициране изграждането на комисии по безопасност на движението по пътищата в училищата в помощ на ръководствата им за организиране и провеждане на възпитателно-образователния процес по безопасност на движението по пътищата.

4. Утвърждаване ролята и мястото на семейството и училищното настоятелство за подобряване на обучението по безопасност на движението по пътищата и мотивиране на възможности за съвместна дейност, свързана с:

- ❖ безопасните маршрути за децата от I – II клас;
- ❖ създаване и разширяване на материалната база за обучение по безопасност на движението по пътищата в детската градина и училище;
- ❖ осигуряване на учебни помагала за учениците;
- ❖ уточняване на мерките за безопасност при ежедневни пътувания с училищни автобуси и организирани ученически екскурзии;
- ❖ педагогическа просвета на родителите с цел повишаване на транспортната им култура.

III НАПРАВЛЕНИЕ

ДИДАКТИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

1. Определяне до началото на учебната 2007/2008 година приоритетното място на учебните помагала като необходими за качествен и ефективен процес на възпитание и обучение по безопасност на движението по пътищата.

2. Актуализиране и приближаване до европейските стандарти на съществуващото дидактическо осигуряване. Организиране на разработването на нови учебни помагала и обявяване конкурси за създаването на учебни филми, компютърни игри, учебно-помощна литература и други дидактически материали за онагледяване:

- ❖ възпитателните дейности в детската градина;
- ❖ възпитателно-образователния процес в часовете за обучение по безопасност на движението по пътищата в средните общообразователни училища, професионалните гимназии и професионалните училища;
- ❖ в часовете за обучение на водачи на моторни превозни средства.

3. Инициране на изменение и допълнение на Постановление № 104 от 2003 г. на Министерския съвет (ДВ, бр.46 от 20.05.2003 г.) за приемане на Наредба за учебниците и учебните помагала за осигуряване на необходимите средства за безплатни учебни тетрадки по безопасност на движението по пътищата за учениците в рисковата група I - IV клас от учебната 2006 / 2007 година.

4. Осигуряване от първостепенните разпоредители (министерства, общински и районни администрации) на постоянно финансиране на определените часове за теоретичните и практически занятия по безопасност на движението по пътищата, чрез свободноизбираема подготовка или във формите на извънкласната и извънучилищната дейност в рамките на планирания бюджет.

IV НАПРАВЛЕНИЕ

ПОДОБРЯВАНЕ НА МАТЕРИАЛНО-ТЕХНИЧЕСКАТА УЧЕБНА БАЗА И НЕЙНОТО ОБЗАВЕЖДАНЕ С НЕОБХОДИМИТЕ СЪВРЕМЕННИ СРЕДСТВА ЗА ЕФЕКТИВНО И КАЧЕСТВЕНО ОБУЧЕНИЕ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

1. Изграждане и поддържане от регионалните инспекторати по образованието на информационна база данни за съществуващите:

- кабинети по безопасност на движението по пътищата;
- учебни полигони;
- детски площадки;
- велосипедни пътеки;
- велосипеди, картинг и други.

2. Организационно и методическо съдействие за създаване на желаната учебна среда, съобразена с изискванията на Концепцията на Министерството на образованието и науката от 2003 г. за възпитанието и обучението по безопасност на движението по пътищата в детската градина и в българското училище. Разработване и утвърждаване на задължителен норматив за учебно-методическо и дидактическо осигуряване на материално-техническата база за обучение по безопасност на движението по пътищата.

3. Инициране на пилотен проект за изграждане на регионални центрове по безопасност на движението по пътищата.

V НАПРАВЛЕНИЕ

ПЪРВОНАЧАЛНО И ПРОДЪЛЖАВАЩО ОБУЧЕНИЕ НА УЧИТЕЛИТЕ / ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

1. Първоначално и продължаващо обучение за професионална квалификация на

учителите по методика на преподаване на правилата за безопасно движение по пътищата в детската градина и училището:

- ❖ възпитаващи в детската градина;
- ❖ преподаващи безопасност на движението по пътищата в I – VIII клас;
- ❖ обучаващи водачи на моторни превозни средства;
- ❖ членове на училищни комисии по безопасност на движението по пътищата.

2. Изграждане в регионалните инспекторати по образованието на информационна база данни за нивото на квалификация на учителите, преподаващи безопасност на движението по пътищата в средното общообразователно училище.

3. Планиране, организиране и провеждане от регионалните инспекторати по образованието на дейности за популяризиране на добрите педагогически практики при обучението по безопасност на движението, най-вече в детската градина и в I и II клас.

4. Инициране на промени в нормативните актове за задължително повишаване квалификацията на преподавателите и учителите, обучаващи кандидати за водачи на моторни превозни средства, по прилагане на нови образователни технологии.

VI НАПРАВЛЕНИЕ

ПЪРВОНАЧАЛНО И ПРОДЪЛЖАВАЩО ОБУЧЕНИЕ НА ВОДАЧИТЕ НА МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

1. Инициране промени в нормативните и поднормативни актове, отнасящи се до обучението на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на моторни превозни средства, в съответствие с европейското законодателство в тази област.

2. Въвеждане на съвременни форми и средства за провеждане на теоретичното и практическо първоначално обучение на кандидатите за водачи на моторни превозни средства и продължаващо обучение.

VII НАПРАВЛЕНИЕ

ПРОМЯНА НА ИНФРАСТРУКТУРАТА, КОЯТО ЩЕ УЛЕСНЯВА ПЕШЕХОДНИЯ ТРАФИК

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

1. Периодично осъвременяване от ръководствата на детските градини и училищата, съвмесно с местната администрация, на „снимката” около детската градина или училището на предпазни огради, маркировки, знаци, тротоари и други.
2. С активното приобщаване на родители, учители, училищна администрация, педиатрите, работещите в детските заведения и местната общественост, откриване, посочване и подпомагане решаването на конкретни проблеми свързани с обезопасяване, успокояване, организиране и регулиране на движението в районите около детските градини и училищата.
3. Систематизиране и популяризиране в национален мащаб на “добри практики” за опазване живота и здравето на децата в пътното движение.
4. Приоритетно финансиране оборудването на училищни площадки и полигони за учебни занятия и извънкласни дейности с велосипеди, ролери и други.

VIII НАПРАВЛЕНИЕ

ОРГАНИЗИРАНЕ И ПРОВЕЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛНИ СЪСТЕЗАНИЯ, ВИКТОРИНИ, КОНКУРСИ И ДРУГИ

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

1. Създаване на система от критерии за отчитане на организираните и проведени на училищно и общинско ниво състезания, викторини, конкурси и други масови и активни форми на възпитание и обучение по безопасност на движението по пътищата.

2. Ежегодно организиране и провеждане на национална ученическа викторина “Да запазим децата на пътя”.
3. Ежегодно организиране и провеждане на национално състезание “Най-добър млад водач”.
4. Включване в националния календар за извънкласната и извънучилищната дейност на Министерството на образованието и науката и в годишните планове на регионалните инспекторати по образованието организирането на публични мероприятия с деца и ученици, чрез които да се търси обществена ангажираност и съпричастие за опазване на подрастващите в пътното движение – състезания по приложно колоездене, конкурси за рисунка, есе, викторини и други.
5. Участие в състезанията от релубликанския шампионат на клубовете по приложно колоездене към Съюза на българските автомобилисти за масовизиране и развиване на дейността във всичките ѝ направления - майсторско управление на велосипед, познания по правилата за движение, технически познания и готовност за оказване на първа медицинска помощ на пострадали от пътнотранспортни произшествия.
6. Организиране на детски събития и празници под формата на шоу за популяризиране и утвърждаване на придобитите знания и умения за безопасно поведение на пътя.
7. Организиране и провеждане на национални кампании по проблемите на безопасността на движението, свързани с децата – пешеходци, пътници, велосипедисти, мотопедисти, скейбордисти, ролеристи и др.

IX НАПРАВЛЕНИЕ

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ПАРТНЬОРСТВО

Успешното реализиране на конкретните дейности и постигането на основната цел на програмата е възможно само чрез взаимодействието и партньорството на Министерството на образованието и науката с:

2. Народното събрание – Комисията по образование и наука, Комисията по